

ABDÎ MEVLİDİ

*Hasan KAYA**

ÖZET

Hız. Muhammed'in doğumunu, üstün vasıflarını, hayatındaki önemli olayları ve vefatını konu edinen mensur örnekleri olmakla birlikte çoğunlukla manzum yazılan eserlere mevlid adı verilir. Mevlid, Türk edebiyatında diğer Müslüman milletlerin edebiyatlarından daha fazla ilgi görmüştür. Bunda Süleyman Çelebi'nin Vesîletü'n-Necât adlı mevlidinin önemli bir payı vardır. Süleyman Çelebi'nin eseri, sehl-i mümteni sayılabilecek üslubu ile pek çok mevlid üzerinde müessir olmuştur. Makalenin konusu olan Abdî Mevlidi hakkında kaynaklarda eksik ve bazı yanlış bilgiler vardır. Dört nüshası tespit edilebilen bu eser, 241 beyit olup aruzun iki farklı kalıbı kullanılarak ve kaside-mesnevî nazım şekillerinin özelliklerine uygun olarak yazılmıştır. Hem tercih edilen aruz kalıpları hem de kaside tarzında yazılan kısımlarıyla Türk edebiyatında kaleme alınmış pek çok mevlidden ayrılmaktadır. Bu makalede mevlid türü ile ilgili kısa bir girişten sonra daha önce yayımlanmamış olan Abdî Mevlidi'nin özellikleri üzerinde durulacak ve eserin tenkitli metnine yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler

Hız. Muhammed, Abdî, mevlid, divan edebiyatı

I. Giriş

Klasik Türk edebiyatında Hız. Muhammed ile ilgili konular geniş yer tutar. Hız. Peygamber'in doğumu, hayatındaki önemli olaylar, vefatı, vefatından duyulan üzüntü, üstün vasıfları vb. pek çok yönü bu edebiyatın sanatkarları tarafından ilk dönemlerden itibaren işlenmiştir. Bu teveccüh zamanla Hız. Muhammed ile ilgili çeşitli edebî türleri de doğurmuştur. Ona duyulan sevgi ve saygının dile getirildiği naatların dışında esmâ-yı nebî, sîre(t), hilye, mevlid, mücizât, şefaathâne, mi'râciye gibi pek çok

* Yrd. Doç. Dr., Namık Kemal Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi. *hasan-ka@nku.edu.tr*

türde doğrudan Hz. Muhammed'in yaşamı, hâl ve davranışları, sözleri konu edilmiştir. Bu edebî ürünler arasında yer alan mevlidler dar anlamda Hz. Peygamber'in doğumunu, geniş anlamda hayatını anlatan eserlerdir.¹

Arapça “velede” (ولد) kökünden ism-i zaman ve ism-i mekân olarak türeyen mevlid kelimesi “bir kişinin doğumu, doğduğu yer, doğum zamanı” anlamlarına gelir.² İstılahta ise Hz. Muhammed'i; doğumu, doğumuyla meydana gelen hadiseler, hayatı, mucizeleri, ahlâkı ve ölümü gibi çeşitli yönlerden anlatan eserlere verilen isim olmuştur.³ Kelime kimi zaman mevlûd şeklinde de kullanılmıştır.⁴ Bunun dışında bu metinlerin okunduğu törenleri de karşılayan kelime, bir tür adı olmanın yanında Süleyman Çelebi'nin eserinin özel adı gibi anılır olmuştur.

Mevlid türündeki eserlerin kaynağı Arap edebiyatındaki siyerlere dayanır. Ali b. Kisâî, Vâkıdî'nin yazdığı manzumeler ilk mevlid örnekleridir. Muhammed b. İshak el-Müseyyebî, Ebü'l-Kâsım Abdülvâhid b. Muhammed el-Mutarriz ve Gazalî'nin mevlid yazdığı bilinmektedir. İbnü'l-Cevzî'nin Mevlidü'n-Nebî (El-Arûs) adlı eseri meşhur örnekler arasındadır. Onu değişik isimlerle Ebu'l-Kâsım Sebâtî, İbn Dihye, Zemlekânî takip etmiştir.⁵

İran edebiyatında mevlid türü gelişmemiştir. Buna karşılık Türk edebiyatında bütün İslam edebiyatlarından daha fazla ilgi görmüş ve buna bağlı olarak önemli bir gelişme göstermiştir. Bunun en büyük sebebi Süleyman Çelebi'nin *Vesîletü'n-Necât* adlı eserine Türk halkı tarafından gös-

¹ Bahar Akpınar, “Vesîletü'n-Necat ve Mevlit Geleneği”, *Türk Edebiyatı Tarihi*, I, Editörler: Talât Sait Halman vd., Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara 2006, s. 635.

² Serdar Mutçalı, *Arapça-Türkçe Sözlük*, Dağarcık Yayınları, İstanbul 1995, s. 1010-1011; İlhan Ayverdi, *Kubbealtı Lugat Misallî Büyük Türkçe Sözlük*, II, Kubbealtı Neşriyat, İstanbul 2008, s. 2048; Mehmet Aça vd., *Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi*, Kesit Yayınları, İstanbul 2011, s. 378.

³ Mehmet Aça vd., *a.g.e.*, s. 378; M. Fatih Köksal, *Mevlid-nâme*, TDV Yayınları, Ankara 2011, s. 20; Rıdvan Canım, *Divan Edebiyatında Türler*, Grafiker Yayınları, Ankara 2012, s. 136-137.

⁴ Ezel Erverdi, *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi (Devirler/İsimler/Eserler/Terimler)*, VI, Dergah Yayınları, İstanbul 1986, s. 315; M. Fatih Köksal, *a.g.e.*, s. 21.

⁵ İsmail Durmuş, “Mevlid/Arap Edebiyatı”, *DİA*, TDV Yayınları, Ankara 2004, s. 480; Mehmet Aça vd., *a.g.e.*, s. 378.

terilen teveccühtür. Süleyman Çelebi'nin eseri ondan sonra yazılan mevlid metinleri üzerinde az veya çok etkili olmuş, zamanla başka dillere çevrilmiş ya da bu dillerde benzer eserler kaleme alınmıştır.⁶

Türk edebiyatında 200 civarında mevlid yazıldığı bildirilmiş, son araştırmalarla bunlardan 122 kadarının şairi tespit edilebilmiştir. Son yıllarda mevlid metinleri üzerine pek çok çalışma yapılmış, bu metinlerdeki karışıklıklar büyük ölçüde giderilmiştir. Yine de bir mevlidin iki farklı nüshasının ayrı mevlidler sayıldığı, aynı mahlaslı iki şairin yazdığı mevlidlerin aynı mevlid zannedildiği vakidir. Selâmî ve Behiştî mevlidlerinde bu durum açıkça görülür.⁷ *Abdî Mevlidi*'nde de görüleceği üzere mevlid türündeki metinlerle ilgili hususlar bütünüyle vuzuha kavuşmamıştır. Bu yüzden mevlid metinlerinin yayımlanması karışıklıkların giderilmesi bakımından son derece önemlidir.

Türkçe mevlid metinlerinin çoğu, aruzun “fâ‘ilâtün fâ‘ilâtün fâ‘ilün” kalıbıyla ve mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır.⁸ Beyit sayısında bir sınır-lama olmayan mevlidlerde yüzyıllar arasında farklılıklar görülür. XV ve XVI. yüzyıllarda uzun veya orta uzunlukta mevlidler yazılmışken sonraki yüzyıllarda beyit sayılarının azaldığı görülür. 87 veya 92 beyitlik mevlid metinlerine rastlanırken 2000 beytin üzerinde de mevlidler yazılmıştır.⁹ Mevlidler umumiyetle tevhid, münâcât, naat (bazılarında ashâb-ı kirâma, çehâr-yâr-ı güzîne methiye) ile başlamakta, kâinatın zuhur kaynağı olan nur-ı Muhammedî'den bahsedilerek Hz. Peygamber'in doğumuna geçilmekte, onun mirâcı ve diğer mucizelerinin anlatılmasının ardından vefatı konusuna yer verilmekte, en sonunda Resul-i Ekrem ve ashabı başta olmak üzere eseri yazan, okuyan ve dinleyen için bir dua ile sona ermekte-

⁶ Hasibe Mazıoğlu, “Türk Edebiyatında Mevlid Yazan Şairler”, *Ankara Üniversitesi DTCF Türkoloji Dergisi*, VI, S. 1, Ankara 1974, s. 31; Rıdvan Canım, *a.g.e.*, s. 140-141.

⁷ Ramazan Ekinci, “Behiştî Mahlaslı Şairlere Ait Mevlidler 1: Behiştî Ahmed Sinan'ın Mevlid-i Şerifi”, *Süfi Araştırmaları*, V, S. 10, Yaz 2014, s. 19.

⁸ Hasan Aksoy, “Mevlid/Türk Edebiyatı”, *DİA*, TDV Yayınları, Ankara 2004, s. 482; Hasan Aksoy, “Eski Türk Edebiyatında Mevlidler”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, V, S. 9, 2007, s. 325; Süleyman Eroğlu, “Edebî Bir Tür Olarak Mevlidler - Şekil Özelliklerine Dair Bazı Değerlendirmeler-”, *U. Ü. Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Yıl: 11, S. 18, 2010/1, s. 129.

⁹ M. Fatih Köksal, *a.g.e.*, s. 26-27.

dir. Hemen her faslın bitiminde, içinde Hz. Peygamber'e salatın da bulunduğu tekrar beyitleri yer almaktadır.¹⁰

II. *Abdî Mevlidi*

II.1. Eserin müellifi

Eserin şairi Abdî'dir. Bu mahlas, Türk edebiyatında en çok kullanılan mahlaslardan biridir ve yaklaşık otuz civarında şair tarafından kullanılmıştır. *Abdî Mevlidi*, ilk kez Necla Pekolcay'ın *Türkçe Mevlid Metinleri* adlı doktora çalışmasında yer almış ve 16. yüzyıl mevlidleri arasında gösterilmiştir. Çalışmada eserin İstanbul Üniversitesi Kütüphanesindeki nüshası tanıtılmış ve münderecatı verilmiştir.¹¹ Ondan sonraki mevlid konulu çalışmaların hemen tamamında diğer nüshaları tespit edilmeden bu bilgi tekrar edilmiş ve eser 16. yüzyıl mevlidleri arasında sayılagelmiştir. Necla Pekolcay'ın *Mevlid* adlı kitabında da *Abdî Mevlidi* ile ilgili "*Sa'd ü Hüma* ve *Gül ü Nevruz* mesnevilerinin şairi Abdî olması ihtimal dahilindedir, elimizde iki yazması mevcuttur." ifadesi yer almaktadır.¹² *Mevlid-nâme*'de de *Abdî Mevlidi*'ne yukarıdaki bilgiler tekrar edilerek yer verilmiş, ayrıca *Abdî Mevlidi*'nin diğer bir nüshası olan Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Kütüphanesindeki nüsha "İlgili Literatürde Bulunmayan Mevlidler" başlığı altında *Hasbî Mevlidi* olarak tanıtılmıştır.¹³

Eldeki mevlidin 16. yüzyılda yazılmış olduğuna ya da şairi Abdî'nin 16. yüzyıl şairi olduğuna dair herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Eserin müellifi, hakkında bilgi bulunan Abdîlerden biri olabileceği gibi, bu şairin onların dışında başka bir Abdî olma olasılığı da söz konusudur. Şair ile ilgili tek ipucu iki nüshada yer alan 1846/47 ve 1857 olan istinsah ve basım tarihleridir. Eserin müellifinin tespitinde bu bilgi de 19. yüzyılda yaşadığı bilinen Abdî mahlaslı şairlerin (Diyarbakırlı Abdülkerim Abdî Efendi (öl.

¹⁰ Hasan Aksoy, a.g.m., s. 325.

¹¹ Necla Pekolcay, *Türkçe Mevlid Metinleri*, İstanbul Üniversitesi, Doktora Tezi, İstanbul 1950, s. 296-297.

¹² Necla Pekolcay, *Mevlid (Vesiletü'n-Necât)*, TDV Yayınları, Ankara 2010, s. 40.

¹³ Bu yanlışlığın, eserin 20. beytinde yer alan "Ancak ez-mevlûd-i hasbî ol habîbin 'aşkına" ifadesindeki hasbî kelimesinden kaynaklanmış olması muhtemeldir. bk. M. Fatih Köksal, a.g.e., s. 64, 74.

1879'dan sonra), Urfalı Mahmûd Abdî (öl. 1901), Şebinkarahisarlı Abdî (öl. 1884)) yalnızca ölüm tarihleri bilindiği için bir ipucu vermemektedir. *Mevlid*'de şairin mahlası eserde iki yerde geçer (223), sondan bir önceki beyit şu şekildedir:

Da'vâtı idüp 'Abdî için mücib-i gufrân
Redd itme nasîb eyle cemâlinle cinâni

240

II.2. *Mevlid*'in Nüshaları

Mevlid'in yukarıda ifade edildiği gibi İstanbul Üniversitesi'ndeki nüshası pek çok çalışmada yer almıştır. Bu nüsha ile birlikte *Abdî Mevlidi*'nin dört nüshası tespit edilebilmiştir.¹⁴ Nüshalar okuyucuya kolaylık sağlaması bakımından tek harf ile gösterilmiştir. Yine nüshalarda sayfa ve varak numaraları metnin solunda belirtilmiştir. Nüsha farklarından hareketle eserin başka nüshalarının da olabileceği düşünülmelidir. Dört nüsha karşılaştırılarak oluşturulan tenkitli metne göre *Mevlid*'in beyit sayısı 241'dir. Buna göre M nüshasında eksik beyit sayısı 20, S nüshasında 30, Ü nüshasında 89 ve A nüshasında 93'tür. Tespit edilebilen nüshalar şunlardır:

II.2.1. Matbu nüsha (M)

16 sayfa, 17 satırdır. Nüshada 221 beyit vardır. Harekeli olan bu nüsha Takvimhâne-i Âmire Matbaasında H. Zilhicce 1273 (M. 1857)'te basılmıştır. Eldeki en kapsamlı nüshadır. Bu nüsha matbu olmakla beraber diğer mevcut yazmalardan farklı hususiyetler taşıdığı için karşılaştırmalı metne dahil edilmiştir.

II.2.2. Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar Nüshası (S)

3836 numarada kayıtlı bu nüsha 9 varak, 13-15 satırdır. Nüshada 211 beyit vardır. İnce nesih bir hatla harekeli yazılmıştır. Nüsha, eserde geçen bir kaynağın yanlış yorumlanmasından dolayı Ahmed b. Hasan adına

¹⁴ *Abdî Mevlidi*'nin nüshalarının temininde mevlid konusunda uzun zamandır kapsamlı bir çalışma yürüten Yrd. Doç. Dr. Mustafa ÖZKAT'ın büyük katkısı olmuştur.

kaydedilmiştir. Matbu nüshadan sonra en tam nüshadır. Yazma nüshalar arasında da yazısı en düzensiz nüsha budur.

II.2.3. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nüshası (Ü)

TY. 7361 numarada kayıtlı bu nüsha 7 varak, 13 satırdır. 89 beyit eksik olan nüshada 152 beyit vardır. Nefis bir nesih hatla, harekeli yazılmış, H. 1263 (M. 1846/47)'te Muhammed Avnî el-Hâlidî tarafından istinsah edilmiştir. Düzgün ve süslü bir hatla yazılan bu nüshada da bazı bölümler atlanmış, özellikle 152. beyitten sonra 63 beyitlik bir eksiklik oluşmuş ve en sona eserin sonundaki 6 beyit yazılmıştır.

II.2.4. Atatürk Üniversitesi Seyfettin Özege Kütüphanesi Nüshası (A)

SA 184 numarada kayıtlı bu nüsha 6 varak, 14-15 satırdır. Nüshada 148 beyit vardır. Nesih hatla, harekeli yazılmıştır, müstensih ya da istinsah tarihi ile ilgili bilgi bulunmayan nüsha Mehmed Sâdık Şerîf adına kayıtlıdır. Başlarda düzenli yazılmış olan nüshada eserin son bölümleri önemli ölçüde eksik bırakılmış, son 58 beyit de yazılmamıştır.

II.3. *Mevlid*'in Özellikleri

Bilindiği gibi mevlidlerin bazılarında özel adlar verilmiştir. Bu adlar eserin içinde de çoğu kez yer almaktadır. *Abdî Mevlidi*'nde bu şekilde bir eser adına rastlanmaz. Nüshalar da *Mevlid*, ya da *Mevlid-i Şerîf* gibi genel adlarla kaydedilmiş, M nüshasının başına *Mevlûdî'n-Nebî Sallallâhu 'Aleyhi ve Sellem* yazılmıştır.

Abdî Mevlidi, genel olarak kaside nazım şekline uygun olarak kafiyeleşmiş; fasıllar arasında sayıları bir ve beş arasında değişen ve vasıta beyti gibi düşünülebilecek salavat beyitleri yer almıştır. Vasıta beyitleri aslında bir ya da iki beyit iken nüshalarda farklı beyitler yer aldığı için hepsindeki şekiller metne dahil edilmiş, böylece vasıta beyitleri beş beyte kadar çıkabilmiştir. Bu vasıta beyitleri çoğunlukla kendi arasında kafiyeli iken kimi fasıllardan sonra kafiyesiz vasıta beyitlerine de rastlanır. Fasılların da ilk beyitleri genellikle kafiyeli iken musarra olmayan fasıl başlarına da rast-

lanmaktadır. Merhaba faslı ve son bölümlerin bazı beyitleri çoğunlukla mesnevi tipi kafiyeeye göre yazılmıştır. Başlardaki düzenli hâli terci-bend nazım şeklini hatırlatan eserde kaside ve mesnevi nazım şekli hususiyetleri görülmektedir. Buna göre kafiye düzeni “*aa xa xa xa ... vv vv, bb xb xb xb ... vv vv, xc xc xc xc ... xv vv, dd xd xd dd dd ... vv vv, xe xe xe ... vv vv, xf xf xf ... vv vv, xf xf xf ... xv xv, xf xf xf ... xv, xf xf xf fff fff ... xv vv, gg xg xg u u jj vv vv xv, kk kk xk kk ll mm kk nn...*” şeklindedir.

Mevlid'de iki aruz kalıbı kullanılmıştır. Baştan 178. beyte kadar, mevlidlerde çok kullanılmayan remel bahrinin *fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün* kalıbı; 179. beyitten metnin sonuna kadar ise hezec bahrinin *mef'ûlü mefâ'ilü mefâ'ilü fe'ûlün* kalıbı kullanılmıştır. Şairin aruzu kullanmada oldukça başarılı olduğu görülür. Bir mısra dışında (226b) eserde vezin aksaklığı yoktur. Bu mısradaki aksaklık da tek nüshada yer alan bir beyit olduğu için müstensih hatasından kaynaklanmış olabilir. Şairin vezne göre kelimelerde çeşitli tasarruflarda bulunduğu görülür. *'Abdülmutallib* (53, 69), *nâm-zâd* (56, 62), *Amîne* (60, 82, 100), *vakıyye* (66, 67), *peyamberler* (95), *kudâm* (118) kelimeleri böyledir. Az sayıda kelimedede uzun î'ler kısa hece olarak değerlendirilmiştir. *Ya'nî* (42, 95, 157), *kudsiden* (146) kelimeleri böyledir. *Merkûmânlar* (42), *tahsîn* (68), *ahzânda* (102), *Sübhân'dan* (120, 177), *ihsân* (212) kelimelerinde nûn ile biten heceler medli kabul edildiği görülür.

Eserde musarra yani kendi arasında kafiyeli beyit sayısı 83, müfred yani kafiyesiz beyit sayısı 158'dir. Bu sayı, mısraları kendi arasında kafiyeli olmayan beyitleri ifade etmektedir. Kafiye kullanılmayıp sadece redifin kullanıldığı beyit sayısı 12'dir. Beyitlerin 41'inde mücerred, 45'inde mürdef, 10'unda müesses kafiye kullanılmıştır. Eserde cinaslı ve mukayyed kafiyenin bulunmayışı dikkat çeker. Redif kullanılan beyit sayısı 28'dir. Bunlardan 19'unda sadece ek hâlinde redif, 9'unda ise ek hâlinde redifin yanında kelimeler de redif olarak kullanılmıştır. Bunlardan 5'inde ek hâlinde redifin yanında bir kelimeli redif, 3'ünde iki kelimeli redif, 1'inde ise üç kelimeli redif kullanılmıştır. Bir beyitte kafiye Türkçe kelimeyle yapılmışken diğer kafiyeler Arapça ya da Farsça kelimelerle yapılmıştır. Redif kelimelerinde yer yer Türkçe kelimelere yer verilmiştir. Türkçe kelime ile redif sayısı 11, Türkçe ekle redif sayısı 31'dir.

Mevlid'de *giçmek* (42, 100, 194, 197, 225), *olsar* (73, 88, 138), *işbu* (81), *sagış* (139), *olavuz* (213) gibi eski Anadolu Türkçesi özellikleri gösteren

kelime ve eklere rastlamakla birlikte biraz da muhtevanın etkisiyle Arapça ve Farsça kelimelerin yoğunluğu dikkat çeker. Ağır diline rağmen akıcı ve ahenkli bir anlatım söz konusudur. Şair pek çok beyitte ana kafiyenin dışında iç kafiye de yer vermiştir. Eserin ahengine tekrarların çok olduğu vasıta beyitlerinin de katkısı vardır:

Böyle ta'zîm ile tekrîm eyleyen mevlûd için
Hamdülillâh böyle ihsâna sezâ olur sezâ 27

Es-salâtü ve's-selâm ey nûr-ı 'âlem es-selâm
Es-salâtü ve's-selâm ey nûr-ı a'zam es-selâm 45

Müjdeler zâhir olsar mefhar-i her dü cihân
Müjdeler zâhir olsar pîşvâ-yı dâsitân 73

Abdî Mevlidî'nde çok sayıda mısra ve beyit tekrarını görmek mümkündür. Bu tekrarlar özellikle vasıta beyitleri arasında görülür. Buna göre 30 ile 170, 32 ile 90, 45 ile 64, 46 ile 153, 47 ile 155, 48 ile 156, 74 ile 159, 75 ile 157, 76 ile 158, 77 ile 174, 78 ile 160, 91 ile 161, 98 ile 175, 99 ile 176, 122 ile 178. beyitler aynıdır. 31a ile 171a, 33b ile 171b ve 172b, 63a ile 152a, 120a ile 177a mısraları da aynıdır. Bunun dışında 173. beyit küçük farklarla 32 ve 90. beytin aynısı, 121 ile 145. beyitler de bir iki kelime dışında aynıdır. Şair, ahenk unsurlarının bütün imkanlarıyla oluşturduğu vasıta beyitlerini eserinin belli yerlerinde tekrarlamakla bu beyitlerin akıllarda yer etmesini, oluşan bu ahengin esere yayılmasını istemiştir.

II.4. *Mevlid*'in Muhtevası

Mevlid; besmele, mevlidin önemi, nur-ı Muhammedî'nin yaratılışı, nur-ı Muhammedî'nin Hz. Peygambere intikali, Hz. Muhammed'in babası ve annesinin evlenmesi, Hz. Muhammed'in annesi Âmine'nin Hz. Muhammed'e hamile oluşu, Hz. Muhammed'in babası Abdullah'ın vefatı, doğum için yapılan hazırlıklar, Hz. Muhammed'in doğumu, merhaba faslı, Hz. Muhammed'in faziletleri, münâcât ve dua bölümlerinden oluşmaktadır. Her bölümün ardından Hz. Muhammed'e salat ve selam dilenen vasıta beyitleri yer alır. *Mevlid*'deki vasıta beyitleri şunlardır: 29-33, 45-48, 63-64, 75-78, 90-91, 98-99, 121-122, 145, 170-178, 183, 187, 192, 201. Bölümleri birbirinden ayırmak için M nüshasında çerçeve içinde salat ü selam şeklinde dua sözleri, S nüshasında "*Fasıl*" ifadesi, Ü nüshasında

çerçeve içinde “*Salavât*” ifadesi yazılmış, A nüshasında ise boşluklar bırakılmıştır. Bazı bölümlere de özel başlıklar konmuştur. M nüshasında “*Münâcât-ı Hazret-i Hak Celle Celâlihü*”, S nüshasında “*Naklimiz ‘Ali Kerremallâhu Vechehu*”, “*Hâza Makâm-ı Kıyâm*”, “*Vezni Diğer Beyân Şod*”, “*Münâcât-ı bi-Hazret-i Hak*” bunlardandır.

Eserine besmele ile başlayan şair (1), Hz. Peygamber için salat diler; ona, ashabına ve onun soyundan gelenlere dua eder (2-3). Ardından mevlidin önemi üzerinde durur. Mevlid hakkındaki hadisleri hatırlatan şair, mevlid yazarlar ve dinleyenler ile ilgili Allah’ın mağfireti olacağını belirtir. İbnü’l-Hacer, Müslim, Hz. Ebu Bekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali’den nakledilen ve Hz. Peygamber’in mevlidi için söylediği hadisler hatırlatılır (4-17). Önemli İslam âlimlerinin de mevlid için söylediklerini delil olarak sunar. Şeyh Celaledin, Fahreddin er-Râzî, İmam Yâfî’î, Marûf-ı Kerhî, Hasan Basrî, Şeyh Cüneyd, Serî es-Sakatî bunlardandır (18-28). Hz. Ali’den naklen Hz. Muhammed’in nurunun yaratılışı anlatır. Allah, nurunu göstermek için bu nuru yaratmış ve bu nur, mahlukattan (cennet, cehennem, dokuz felek, arz, ay, güneş vb.) evvel yaratılıp yetmiş sekiz bin yıl hicaplarda terbiye edilmiştir (34-44). Ahmed ibni Hasan’ın eserinden faydalandığını belirten şair, Hz. Peygamber’in nurunun intikalini konu eder. Önce Hz. Âdem’in alınına yazılan bu nur, Şit aleyhisselam aracılığıyla Hz. Muhammed’in dedesi Abdulmuttalib ve babası Abdullah’a, ondan da Hz. Peygamber’e intikal etmiştir. Hz. Muhammed’in babası için Âmine’nin uygun bir eş olduğu belirtilir (49-62). Abdullah ile Âmine’nin düğünü anlatılır (65-74). Âmine’nin Hz. Peygamber’e hamile olduğu haber verilir. Doğumun yaklaşırken Hz. Muhammed’in babası Abdullah vefat eder (79-89). Hz. Âdem’den başlayarak peygamberlerin Âmine’yi Hz. Peygamber’in gelişi hususunda müjdelemeleri konu edilir. Hz. Şit, Hz. İdris, Hz. Nuh, Hz. Hud, Hz. İbrahim, Hz. İsmail, Hz. Musa, Hz. İsa bunlardandır. Bütün dünya onun gelişini tazim ile bekler (92-97). Rabiü’l-evvel ayının on ikinci gecesinde peygamberlerin eş ve annelerinin Âmine’ye gelerek hürmet gösterip onu doğum için hazırlamaları ve doğumda hizmet etmeleri üzerinde durulur. Bunlar Hz. Havva, Hz. Sârâ, Hz. Âsiye ve Hz. Meryem’dir. (100-120). Cebrail başta olmak üzere melekler gelip Hz. Peygamber’in doğumu için hazırlık yaparlar. Hz. Peygamber’in doğuşuyla âlemin nura gark oluşu detaylı bir şekilde anlatılır. Kâbe’nin

üzerinde üç nurun görülüşü, Hz. Âmine'ye sunulan şerbet üzerinde durulan diğer konulardandır (123-144). Ardından merhaba faslı başlar. Bu bölümde meleklerden başlamak üzere mahlukatın Hz. Muhammed'e merhaba demeleri anlatılır (146-169). Ardından gelen bölümde Hz. Peygamber'in faziletleri anlatılır (179-205). 206. beyitten itibaren münacat yer alır (206-238). Son üç beyit dua bölümüdür (239-241).

Yer yer faydalanılan kaynakların etkisiyle Arapça ifadelere de rastlanan eserde “*sübhâne'llezî esrâ mine'l-beyti'l-harâm*” (76, 158),¹⁵ “*kâbe kavseyn*” (167),¹⁶ “*levlâk*” (188)¹⁷ ayet ve hadis iktibasları söz konusudur.

¹⁵ Bu ifade isrâ hadisesinin antımında Kur'ân-ı Kerîm'de “Bir gece, kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Haram'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götürən Allah, noksan sıfatlardan münezzehtir. O, gerçekten işitendir, görendir.” şeklinde geçmektedir. İsrâ/1. Ali Özek vd., *Kur'ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâli*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara 1993, s. 281.

¹⁶ Bu ifade mirâc mucizesinin anlatıldığı Necm sûresinde “Sonra (Muhammed'e) yaklaştı, derken daha da yaklaştı. O kadar ki (birleştirilmiş) iki yay arası kadar, hatta daha da yakın oldu.” şeklindeki ayetlerde yer almaktadır. Necm/8-9. Ali Özek vd., *a.g.e.*, s. 525.

¹⁷ Bu ifade, “Sen olmasaydın, sen olmasaydın âlemleri yaratmazdım.” hadis-i kudsîsinden iktibasır.

III. Metin

[M 2, S 1b, Ü 1b, A 1b]

*Bismillāhirrahmānirrahīm (S, Ü)**Fā'ilātün fā'ilātün fā'ilātün fā'ilün*

01. İbtidā bismillāhirrahmāni irham rabbenā
Er-raḥīmi'd-dā'imi'l-iḥsāni i'lem rabbenā
02. Şalli yā Mevlā 'alā faḥri'l-berāyā ve'l-ümem
En-nebiyyü'l-Ḥāşimî a'nî Muhammed Muştafâ
03. Âl ü aşḥâbıyla zürriyyât ü hem etbâ'ına
Raḥmet-i rıdvânıñ olsun yā İlāhî dâ'imā
04. Evvelâ naql-i şaḥîḥ ibnü'l-Ḥacer fetvāsınıñ
Dinleyen işbu ḥadış-i ḥazret-i faḥri'l-verā
05. Qavl-i Müslim şöyle bir cem'iyet-i mevlüd için
Ya'nî ol meclisde zıkrullāh ola ḥamd ü şenā
06. İncek raḥmet sekīnet ḥazret-i Allāh'dan
Ol vaḳit ol meclisi ḳaplar melekler cümlehā
07. Gör ne devlet kim yine Müslim fetāvā ḳavlini
Naql ider ḥazretten indi baña Cibrîl-i Ḥudā
08. Böyle iḥbār eyledi ol bezme eyler iftiḥār
Ḥazret-i Bārî Te'ālā hem melekler cümletā
09. Bu fetāvânıñ ḥadışân-ı şaḥîḥ-i Müslim'in
Qavli üzre faẓl-ı mevlüd oldı ḥayr-ı bî-bahā

[Ü 2a]

1 bismillāhirrahmāni: itdim bismillāhi Ü; Er-raḥīmi'd-dā'imi'l-iḥsāni: Er-raḥīmü'd-dā'imü'l-iḥsāni S, A.

3 zürriyyât ü: zürriyyātu Ü.

8 Böyle: Baña S; cümletā: cümlehā S.

10. Bunca kim ğaşyân-ı rahmet hem sekînet cümleye
Hâk'dan olmışdur tezekkür maḥz-ı iḥsân-ı Hudâ
11. Bundan efḍal faẓl olur mı zâkirân-ı ümmetiñ
Hâk Te'âlâ kılmason maḥrûm faẓlından yaña

[S 2a, A 2a]

12. Bir daḥı naql ol Ebû Bekr ü 'Ömer 'Oşmân'dan
Hem 'Aliyyü'l-Murtaẓâ'dan çâr-yâr-ı bâ-şafâ

[M 3]

13. Ya'ni buyurdı nebiyyü'l-eḫtaḫıyyü'l-Hâşimî
Ḥâzret-i sultân-ı 'âlem şâfi'-i rûz-ı cezâ
14. Kim ki ta'zîm idüben mevlüdime şarf eyleye
Dirhem olursa daḥı süknâ olur dârü'l-beḳâ
15. Hem civârımda qarâr eyler şefâ'at râyigân
Hem ider İslâm'ı ḫay i'tâ iderse bî-riyâ
16. Bir daḥı 'Oşmân-ı zi'n-nüreyn naqlinden yazar
Bir kimesne eylese infâk-ı marzâ-yı Hudâ
17. Nâ'il-i faẓl-ı şehîd-i ğazve-i Bedrû'l-Huneyn
Ḥâzırân-ı ceng olan ğâzîleridir güyiyâ
18. Yazdılar ba'zı nüsaḫlarda rivâyât-ı laṭîf
İşiden iḫvân-ı dîn mevlüd-i faḫrû'l-enbiyâ
19. Ol kadar faẓlı şevâbı var ki taḫrîr ü beyân
Olsa tafşîlen tamâmiyla ne mümkindür edâ
20. Ancaḫ ez-mevlüd-i ḫasbî ol ḫabîbiñ 'ışkına
'Aḫd-i meclis zıkr-i ḫâliş ekl ü şûrb-ı bî-riyâ

10 Hâk'dan olmışdur tezekkür: Hem tezekkür Hâk'dan u hem S.

13 buyurdı: mevlüdi'n M; eḫtaḫıyyü'l: ebḫaḫıyyü'l S, A.

14 idüben: eyleye S.

15 eyler: ide Ü.

17 güyiyâ: bî-riyâ S.

18 nüsaḫlarda: nüşḫalarda M.

19 faẓlı: faẓl ü A.

20 'ışkına: 'aşkına M.

21. Şıdk ile bezl-i 'aṭiyye ḥ'āh-ı behr-i āḥiret
Ḥ'āh-ı def'-i ḳaḥṭ için olsun veyā redd-i belā
22. Hem şevābı uḥrevī yazmış ve nef'-i dünyevī
Şeyḥ-i mürşid bir Celāleddīn veliyyān-ı Ḥudā
- [Ü 2b]
23. Bir imām-ı Faḥr-ı Rāzī bir imām-ı Yāfi'ī
Bir daḥı Ma'rūf-ı Kerḥī evliyā'-i kibriyā
24. Bir Ḥasan Baṣrī biri Bağdād ilinde Şeyḥ Cüneyd
Biri Serri Sakaṭī her birisi bir evliyā
25. Cümle bu fāzıllarıñ taḥrīri taḥrīri bu kim
Fazl-ı mevlüdi'n-nebiyyi'l-Hāşimiyyi'l-Muştafa
26. Şalli yā Mevlā şalāten dā'imen mādāmetā
Nūruhu fi'l-kevni tenvīren hüve'l-bedrū'd-dücā
- [S 2b, A 2b]
27. Böyle ta'zīm ile tekrīm eyleyen mevlüd için
Ḥamdülillāh böyle iḥsāna sezā olur sezā
28. Ey ḥabībā şevḳ-ı mevlüdüñle 'anberler şaçup
'Üdler yaḳılsa meclis olsa pür-sür u şafā
29. Hāşimī min ebṭaḥī senden şafā buldı şafā
Yeşrib ü Baṭḥā vü zemzem merḥabā yā ḥazretā
30. Eş-şalātü ve's-selām ey ḥazret-i faḥrū'l-enām
Eş-şalātü ve's-selām ey Yeşrib ü Baṭḥā-maḳām
31. Ey ḥabībā pādişāhā eş-şalātü ve's-selām
Ḥazretā faḥrū'l-berāyā eş-şalātü ve's-selām

21 ḥ'āh-ı: ḥ'āh ü S.

23: -M; evliyā'-i: evliyā' ü S.

24 Serri: Sırri M, S, A.

25 fāzıllarıñ: fāzılların S, Ü; bu kim: bir beyān S; mevlüdi'n: mevlüdün S.

26 hüve'l-: hüve Ü.

27 böyle: bunca S.

28 mevlüdüñle: mevlüdiñe Ü.

30: -M.

31: -S.

32. Zeyn-bağış-ı zirve-i dârü'l-bekâsın es-selâm
Şâfi'-i rûz-ı cezâsın eş-şalâtü ve's-selâm

[M 4]

33. Pertev-i nûr-ı Hüdâ'sın eş-şalâtü ve's-selâm
Mażhar-ı Hağ pişvâsın eş-şalâtü ve's-selâm

Nağlimiz 'Ali Kerremallâhu Vechehu (S), Mağall-i Şalavât (Ü)

34. Diñle bu nağli dağı ol Hâydarü'l-kerrândan
Şehsüvâr-ı Döldül a'nî ol siyâdet intisâb

35. Çün irâdet eyledi rûzî kıla Perverdigâr
Mefhar-i 'âlem vücûda gelmegin emr ü hitâb

[Ü 3a]

36. Hağ Te'âlâ celle şānuh şun'ını izhâr için
İndirüp bir kabza nûrın gör ne uzmâdır cenâb

37. Emr olunca bir 'amûd-ı nûr olup fermân ile
Emr kıldı kün habîbi hażret-i 'âlî-cenâb

38. Diñle bu keyfiyyeti ammâ ki gûş-ı hûş ile
Besledi nûrı habîbiñ der-ħicâb ender ħicâb

39. Olmadan 'arş ile kürsî olmadan levħ ü kalem
Cevher-i beyzâ 'adem mülkindedir setr ü ħicâb

40. Cümle peygamber nebî mürselleriñ ervâhı hep
'Âlem-i kitmândan her biri virdi bir cevâb

[S 3a, A 3a]

41. Cennet ü şamularından yoğ iken aşlâ eşer
Nüh felek arz-ı basıñı yoğ idi meh âfitâb

32: -M, -S, -Ü.

33: -S.

35 rûzî kıla: rûz-ı ezel S.

37 'amûd-ı nûr olup: 'amûda nûrlanup S.

38 gûş-ı: gûş u S.

39: -Ü; levħ ü: levħ-i S.

40 Cümle peygamber nebî mürselleriñ: Yüz yigirmi dört biñ peygamberân S; mürsel-leriñ: mürsellerin M, Ü.

41 şamularından: şamularında S; meh: mâh S.

42. Ya'nî merķūmānlar ketm-i 'ademden dem urup
Giçdi yıl yetmiş sekiz biñ tâ tamām oldı ħisāb
43. Gör ne ħikmetler ħabībiñ nūrını Hāķ bunca sāl
Cümleden aķdem yaratdı çün tamām oldı ħisāb
44. Bunca 'izzet şān ile ķadriñ refi' oldı şehā
İrtifā'-ı ķadr ile a'lādan a'lādır cenāb
45. Eş-şalātü ve's-selām ey nūr-ı 'ālem es-selām
Eş-şalātü ve's-selām ey nūr-ı a'zam es-selām
46. Yā Rasūlallāh ħabībü'l-kibriyāsın merħabā
Kurretü'l-'ayn-ı cemī'u'l-enbiyāsın merħabā
47. Biñ şalāt ile selām olsun ħabībā merħabā
'Aşiyān-ı ümmetiñ şāhı tabībā merħabā
48. Merħabā bu ķadr ile a'lādan a'lā merħabā
Ey 'azīmü'l-ķadri 'indallāhi a'lā merħabā
- [M 5]
- Faşıl (S), Şalavāt (Ü)*
49. Aħmed ibni el-Ħasan ķavlince diñle ey 'azīz
Böyle yazmışlar edāsın böyledir tebyīn-i ħāl
50. Fahr-ı 'ālem nūrını naķl eylemek ķıldı murād
Ya'nî her aşlābdan aşlāba Rabbi zü'l-celāl
51. Evvelā ol nūrı Ādem alınna taķrīr idüp
Ba'dehu Şītü'n-nebī şulbinde cāy-ı intiķāl

[Ü 3b]

-
- 42 merķūmānlar: merķūmānları S; yetmiş: yitmiş S, Ü, A.
43 ħabībiñ: ħabībin A; oldı: -Ü.
45: -S, -A.
46: -S, -Ü, -A.
47: -M, -Ü.
48: -M, -S, -Ü.
50 naķl: -A.
51 alınna: añlına S; egnine A; şulbinde: şulbünde M, S, Ü.

52. Soñra aşlābān-ı tayyibden buñun-ı zāhirān
Şulb-i ‘Abdülmuṭṭalib’den oğluna ḥasbū’l-melāl
53. Hı̄kmeten ‘Abdülmuṭṭalib oğlı ‘Abdullāh’dan
Şevḳ-i hı̄cān-ı maḥabbet kıldı istilā-yı ḥāl
54. Ya’nı tezvı̄c eylemek kaşdıyla ‘arz-ı arzū
Yalvarur anasına dir ḳalmadı bende mecāl
- [S 3b]
55. Hı̄kmeti vardur verā-yı perde-i taḳdīrde
Sırrını ancaḳ bilür ol bī-şerīk ü bī-mişāl
56. Var benümçün nām-zād eyle bugün bir pāk-zāt
Hem ḥasīb ü hem nasīb ammā cemāl-i bā-kemāl
- [A 3b]
57. Çün bu ḥāli göricek ol şefḳaten ‘azm eyledi
Vardı aḥbār-ı Ḳureyş içre su’āl-ender-su’āl
58. Baḳdılar aḥbār içinde ‘āḳılān u kāmīlān
Bunlar ile pek vecīh olur ḳarābet ittişāl
59. Didiler aḥbārımız içre ‘afife lā-naẓīr
Böyle bir mestūre var ḥulḳı ḥamīde bā-cemāl
60. Pāk-ı̄tynet hem Amīne adıdır bint-i Veheb
Gülsitān-ı dehrde Tañrı yaratmış bir nihāl
61. Vālide görince ol bānūyı istiḥsān idüp
Bu muḳadder ḥod ezel olmuşdur olur lā-muḥāl
62. Der-‘aḳab ḳānūn-ı aḥbār-ı ‘Arab icrāsını
Eylediler nām-zād-ı ḥayra fetḥ oldı maḳāl
-
- 52 zāhirān: zāhire S.
53 kıldı: itdi S; istilā-yı: eslā-yı A.
54 Yalvarur: Yalvarır M, S, Ü.
55 vardur: vardır S, Ü; taḳdīrde: taḳdīrden S; ol bī-şerīk: Sübhān-ı bī-şibh S.
58 ‘āḳılān u: ‘āḳılān-ı M, S, A.
59 içre: içinde S; bir: -A.
60 Pāk-ı̄tynet hem Emine adıdır: Ya’nı bir pākīze-ı̄tynet Emine S.
61 görince: görünce M, göricek S.

63. H̄ayr-ı maḳdem hep seniñçündür ḥabībā ḥazretā
Ey ḥabībā nūr-ı a'zam eṣ-ṣalātü ve's-selām

Şalavāt (Ü)

64. Eṣ-ṣalātü ve's-selām ey nūr-ı 'ālem es-selām
Eṣ-ṣalātü ve's-selām ey nūr-ı a'zam es-selām

[M 6]

Faşıl (S)

65. Böyle kılmışdur rivāyet Aḥmed ibni el-Ḥasan
İtmeli taḥşîn ü tebyîn ü nezāketle beyān

66. Çünki mu'tād-ı K̄ureyş üzre müheyyā kıldılar
Bir vaḳıyye altun ile yüz deve fi'l-fevr-i ān

[S 4a]

67. Yüz baḳarla yüz ḡanem zebḥ oldı 'ālī sūr içün
Bir vaḳıyye nuḳre virince tamām oldı nişān

68. Ḥabbezā bānū-yı pür-'işmet ki reşk-i ḥür olup
Cümle aḥbārda taḥşîn olundı ol zamān

69. Kār-ı techīzi tamām olduḳda sūr u pür-sürür
Eyledi 'Abdulmuṭallib oḒlına çün serverān

70. Oldı ḥaḳḳā bir 'arūsāne be-luṭf-ı lā-yezāl
Tā sūrür-ı sūr ile ṭoldı zemīn ü āsumān

[A 4a]

71. Mā-ḥaşal vaḳt-i zifāf olunca ḥalvet kıldılar
Cum'a aḥşamı iki devlet sa'ādet tev-emān

72. Ya'nī 'Abdullāh zifāfa girdi 'izzetle kırān
İmdi nūri devlet-i dürc-i sa'ādet buldı şān

63: -S.

64: -M, -Ü.

65-78: -Ü.

66 vaḳıyye: kelimenin aslı eliflidir; altun ile: altunı hem S.

67 baḳarla: baḳar hem S.

68 olup: olur S; aḥbārda: aḥbārīde S.

69a İmdi techīzi tamām olduḳ sūrür-ender-sürür S.

70 bir: -A; Tā sūrür-ı sūr ile ṭoldı: Ṭoldı tā sūr ile S.

71 olunca: olunca M, S.

73. Müjdeler zâhir olısar mefhar-i her dü cihân
Müjdeler zâhir olısar pişvâ-yı dâsitân
74. Âmirü'l-ma'rûf-ı nâhi'l-münker-i kevn ü mekân
Şadr-ı dîvân-ı cezâdır şâfi'ân-ı 'âsiyân
75. Merhabâ sultân-ı dîvân-ı sa'âdet merhabâ
Merhabâ sultân-ı dîvân-ı şefâ'at merhabâ
76. Merhabâ ey pâdişâh-ı Yeşrib ü Baḥḥâ-maḳâm
Celle sübhâne'llezî esrâ mine'l-beyti'l-ḥarâm
77. Eş-şalâtü ve's-selâm ey fahr-ı 'âlem es-selâm
Eş-şalâtü ve's-selâm ez-cümle aḳdem es-selâm
78. Merhabâ mevle'l-mevâlî eş-şalâtü ve's-selâm
Merhabâ a'lem biḥâlî eş-şalâtü ve's-selâm

[Ü 4a]

Faṣıl (S)

79. Mûcid-i terkîb-i şun 'l-ğayb-i naḳḳâş-ı ezel
'Âlem-i ervâhdan ecsâma irdirmek mişâl

[S 4b]

80. Ol şehinşâh-ı cülûs-ı taḥt-ı ḥalvet böyle gör
Kıldı taḥmîrin sa'âdetle zamân-ı ihtibâl
81. Altı ay olunca ḥamli dürr-i dürc-i 'işmetiñ
Buyurur hâtifden irdi sem'ime işbu maḳâl

[M 7]

82. Yâ Amîne ḥâzır ol vaḳtiñ qarîb eyle ḥayâl
Yedi ay olduḳda 'Abdulmuṭṭalib ol bâ-kemâl

74 nâhi'l: nehyi'l S.

75: -M; Merhabâ: Ya'nî ol S; Merhabâ: Ya'nî ol S.

76: -M, -S.

77 aḳdem: maḳdem A.

78: -M, -S.

80 gör: kim Ü; taḥmîrin sa'âdetle: taḥmîr sa'âdet tâ Ü; zamân-ı: zemîn ü S.

81 olunca: olunca M, S, A; irdi: indi A.

82 Yâ Emîne ḥâzır ol: Ḥâzır ol yâ Âmine S; vaḳtiñ: vaḳtın Ü; Yedi: Yiddi S.

83. Tıydu aḥvāli vü ‘Abdullāh’a tenbīh eyledi
Yā būneyye ḳad denā min zevcetik taḥlīl-i ḥāl
84. Bir velīme vaḳtidir şükrān-ı faẓl-ı zü’l-minen
Gör ne ḥikmet kim olup taḳdīr-i Rabb-i bī-zevāl
- [A 4b]
85. Olıcaḳ kār-ı velīme sebḳat-i taḳdīr ile
Viridi ‘Abdullāh’a sāḳī-i ecel cām-ı zülāl
86. Sā’atince eyledi dārü’l-beḳāya rıḥleti
Zāhirā tedbīr içün taḳdīr eyler iḥtilāl
87. Zümre-i kerrübiyāna ‘ālem-i eflākde
Ġāyeten ḥüzn oldu vāḳı‘ cümleler ḳıldı su’āl
88. Didiler kim yā İlähī n’olısar dürr-i yetīm
Her biri ḥayret maḳāmında fe-emmā Ḥaḳ Te’āl
89. Buyurur oldur ḥabīb-i ekremim ben ḥāfızı
Ya’nı eşfaḳdır anadan hem atadan zü’l-celāl
90. Zeyn-baḥş-ı zirve-i dārü’l-beḳāsın es-selām
Şāfi’-i rüz-ı cezāsın eş-şalātü ve’s-selām
91. Ḥazretā bu ḳadre ancaḳ sen sezāsın merḥabā
‘Ālem-i kevn içre sen ḥayrū’l-verāsın merḥabā

[Ü 4b]

Faşıl (S), Şalavāt (Ü)

92. Dinleyen ol ḥazretiñ keyfiyyet-i aḥvālını
Bunı böyle didi ol ḥātüne-i ‘işmet-maḳām

83 Tıydu: Duydu M, Şoldı A; vü: ve M, S, A; ḳad denā: ḳadrenī A; zevcetik: zevcike S, A.

84 şükrān-ı: şükrāne S.

85 cām-ı: mey-i M.

86 Sā’atince: Sā’atinde S; Zāhirā: Zāhiren M; iḥtilāl: iḥtilāf A.

87 kerrübiyāna: kerrübiyān-ı Ü.

89 anadan: atadan A; atadan: anadan A; anadan hem atadan: ata vü analardan S.

90: -S, -A.

91: -M, -Ü; 91b Merḥabā i’lem biḥālī merḥabā yā merḥabā S.

92 Bunı böyle didi: Böyle ol bānüyı S; -maḳām: maḳāl Ü.

93. Hâzret-i Âdem şeref-bağşâ-yı kâşânem olup
Baña virdi hâzretin hayr-ı kudûmundan peyâm
- [S 5a]
94. Şît ile İdrîs ü Nûh u Hüd u İbrâhîm hem
Oğlı İsmâ'îl ü Mûsâ hâzret-i 'İsâ-hümâm
95. Ya'nî bu cümle peyamberler 'aleyhim ecma'în
Eş-şalâtü ve's-selâm olsun hemân bi'l-ihtirâm
96. Kıldılar teşrif kâşânemde bunlar yek-be-yek
Hâzret-i fahrü'l-ümemden müjdeler tebliğ-i tām
97. Virdiler ta'zîm ile tebşîr-i teşrif-i kudûm
Vaqtidir pür-nûr ola 'arş ile ferş tâ şark-ı şām
- [M 8]
98. Hayr-ı maqdem zübde-i envâr-ı a'zam eş-şalât
Hayr-ı maqdem gıbta-i ebnâ-i Âdem es-selâm
99. Eş-şalâtü ve's-selâm ey şâfi'-i işyânımız
Merhabâlar merhabâ ey bâ'îş-i gufrânımız

Faşıl (S)

100. Çün rabî'u'l-evvel ayından on iki gün giçüp
Ol Amîne hâzret-i bânü-yı 'âlem kâdr-i tām
- [A 5a]
101. Dir ki 'Abdulmuṭṭalib ol gice vardı Ka'be'ye
Bir firâk el virdi tenhâ kaldığımdan vaqt-i şām
102. Hîkmeti gör külbe-i aḥzânda giryân olup
Yoq enîs ü hem celîs olmaya taṭvîl-i kelâm
103. Şakḳ olup bir gûşe-i ğam-hâne olduḳda hemân
Geldi nîsvân-ı tıvâl u nûr ile taldı maḳâm

93 hâzretin: hâzretin Ü; 89b Hâzret-i hayr kudûmundan baña virdi cevâb S.

95 peyamberler: peygamberler S, A; olsun hemân bi'l-: ey cümlesinden S.

96 kâşânemde: kâşânında M, S.

97 tâ: -Ü, -S; şark-ı: şark u M, S, A.

98: -S.

99: -M, -Ü, -A.

100 ayından on iki gün giçüp: giçdi on iki gün tamâm S; Ol Emîne hâzret-i: Amine hâzretleri S; 'âlem: 'âlî M, S.

104. Muntazır ez-dürr-i beyzâ maḥz-ı envâr-ı Hudâ
Ḥazret-i Ḥavvâ vü Sârâ Âsiye Meryem be-nâm
105. Ğâyeten ta'zîm ü tekrîmen baña ikrâm ile
Kıldılar her birisi ḥaqqâ edâ-yı ihtirâm

[S 5b, Ü 5a]

106. Tîb ü 'anberler ile müşk-i 'abîre mültebis
Ṭayyibât ü zâkiyât ü cem'-i ta'ṭîr-i meşâm
107. Her biri bir külçe-i kâfûr-ı maḥz-ı nûr ile
Oturup meclisde bunlar ba'de tekmîlû's-selâm
108. Seyyidü'l-kevneyn zuhûriyla sürûr-ender-sürûr
Tesliyetle tehniyet-baḥşâ vü büşrân ü peyâm
109. Ey Amîne didi Ḥavvâ bu cihânda sen gibi
Nîk-ṭâlî' maṭla'-ı ḥurşîd-i bedr-i şarḫ-ı şâm
110. Ḥâşılı semt-i yemînimde o ḥâtûn-ı 'afîf
Otururken geldi Sârâ zû'l-vaḫâr u ihtirâm
111. Müjde virdi Muştafâ-yı bâ-şafânîñ maḫdemîn
Ya'nî sultânü'r-rusûl ol seyyidü'l-faḫri'l-enâm
112. Ol daḫı teşrîf ile semt-i şimâlimde benim
Oturup virdi tesellâlar be-aḫşâ-yı merâm
113. Şoñradan Âsiye-i bint-i Mezâḫim ḥabbezâ
Zî-mehâbet lehcesi pür-nûr çün bedr-i tamâm

[M 9]

114. Ol daḫı büşrân-ı ḥazretiden virüp tehniyyeler
Şoñra Meryem ḥazreti geldi ol 'âlîye maḫâm

106-113: -A.

109a Didi Ḥavvâ bu cihânda sen gibi ey Amine S; ḥurşîd-i: ḥurşîd-i M, S.

110 yemînimde: yemîninde S; zû'l-: zi'l- S.

111 bâ-: pür- Ü.

112 be-aḫşâ-yı: bi-iḫşâ-yı S.

114 virüp: virir A; ḥazreti geldi ol 'âlîye: ḥazret-i 'Îsâ ile 'âlî S; ol: o M, A.

115. Didi ben de bint-i 'İmrân'am ki bizler cümlemiz
Hâzrete dayat olup hem kâbile ey nîk-nâm
116. Ya'nî me'mûr olmuşuz hizmetde istiḥdâm için
Cümleniñ maḫşûdı sensin ey Rasûl-i zü'l-kirâm
117. Vâkı'â hâzırlanup bunlar edâ-yı hizmete
Kâbile dâye bulundılar bi-emr-i lâ-yenâm
118. Her biri oldı enîs ü hem celîs ü hem-demim
Birine tekyelenüp biri daḫı semt-i ḫudâm
[Ü 5b]
119. Biri sağımda biri semt-i yesârımda benim
Cümleniñ maḫşûdı faḫrû'l-kâ'inâta ihtirâm
120. Yâ Rasûlallâh saña ta'zîmler Sübhân'dan
Şevket ü devlet sa'âdet cümle olmuşdur tamâm
121. Şâfi'-i 'işyânımızsın merḫabâ yâ merḫabâ
Bâ'îş-i gufrânımızsın eş-şalâtü ve's-selâm
[S 6a]
122. Eş-şalâtü ve's-selâm ey faḫr-i 'âlem eş-şalât
Eş-şalât envâr-ı a'zam eş-şalâtü ve's-selâm
[A 5b]
- Faşıl (S), Şalavât (Ü)*
123. Ba'dehu emr eyledi Cibrîl'e Rabbü'l-'âlemîn
Açılıp cennâtlar ḫapana ḫamular tamâm
124. Şevḫ ile ḫullât-i cennâti varup ilbâs idüp
Hâzret-i Rıdḫvân melâ'ikler ile şaf şaf ḫirâm

115 Didi ben de: Ol daḫı ben S, Söyleyüp ben Ü; ki bizler: didiler S; dayat: ḫayat S;
kâbile: kâbilem A.

116 me'mûr: ma'mûr S, A; hizmetde: ḫidmetde Ü; ey: yâ Ü; -kirâm: celâl A.

117 Vâkı'â: Vâkı'an S, A; hizmete: ḫidmete M, Ü.

118 ḫudâm: kelimenin aslı "ḫuddâm"dır.

120 sa'âdet cümle: sa'âdetle ki M, S, A; tamâm: -Ü.

121: -S; merḫabâ yâ merḫabâ: ḫazretâ yâ Muştafâ A.

122: -M, -Ü, -A.

123 Açılıp: Açılır A; ḫamular: damular A.

124 ile: gelüp S.

125. Hem varup dārü'l-cinānımda kevā'ibler tolu
Şāf u hāliš rāḥu'l-ervāḥ ol ḳadeḫler pür müdām
126. Nāfehā-yı müşkler ol seydidü'l-ebrār için
'Üdler 'anber-feşān olsun 'abīr-i 'ıtr-fām
127. Emr-i Bārī birle indi mültebis ḫullātdan
Ḥāzret-i Rūḫu'l-Emīn icrā-yı ḳānūn-ı nizām
128. Çün bu tertibi idüp Cibrīl ol sultān için
'Üd ile 'anber-feşān olduḳda ol meclis tamām
129. Düşünüp ta'zīm ile seccāde-i ḳurb-ı vişāl
Niçe etrāb-ı kevā'ibler ḳadeḫler pür müdām
- [M 10]
130. Ḥāzret-i Cibrīl ile Rıdvan 'aleyhimü's-selām
Her biri me'mūriyetle eydedikde ihtimām
131. Ba'dehu me'mūr olan şaf şaf melekler cümleten
Ḥāffine'l-'arşı ve'l-kürsī ḫavāş u ger 'avām
- [Ü 6a]
132. Ḥāzır olduḳda münādīler nidā-ḫ'ān oldılar
İndi Cibrīl ü melekler şaf-be-şaf bi'l-iḫtişām
- [S 6b]
133. Fevc fevc ol zümre-i kerrūbiyān-ı āsumān
İmtişāl-i emr ile Cibrīl'e tābi' şubḫ u şām
134. Şavb-i Ḥāḳ'dan emr olup Rūḫu'l-Emīn ḫāzretleri
Nādiyān Cibrīl ü fi'l-arz ve's-semā'i şarḳ u şām
135. Vakti gelmişdir muḫib maḫbūba vaşl-ı ictimā'
Ṭālibi maṭlūba ḳavuşmaḳ günüdir ve's-selām

125 ḳadeḫler: ḳadar A.

128 Cibrīl: Cibrīl'e A; 128a ol: o M.

129 ta'zīm ile: ta'zīmler A.

130 ihtimām: iḫtirām Ü, A.

131: Ḥāfiyine'l-'arş ve'l-kürsī melekler cümleten
Ḥidmete me'mūr olup şaf şaf gelürler ḫāş u 'ām Ü, A.

132: -A; iḫtişām: iḫtirām S.

134: -Ü, -A.

135: -Ü.

136. Gör ki Cibrîl-i Emîn bu resme bâ-emr-i Hüdâ
Eyledi icrâ-yı fermân-ı Hüdâ-yı lâ-yenâm
137. Mâ-ھاşal efvâc ile bi'l-cümle şafhâ-yı melek
Turdılar eṭrâf-ı Beytullâh'da şaf şaf tamâm
138. Müjdeler olsun münâdî birle efvâc-ı melek
Kim Hâbîbullâh olısar vaktidir nûru'z-zulâm
139. Bunca cem' oldı melekler şağışın Allâh bilir
Mekke'niñ tağıyla taşı nûr ile ṭoldı tamâm
140. Âmine Hâtün didi keşf oldı baña fevrice
Cümleten eṭrâf-ı 'âlem Mışr u Başra arz-ı Şâm
- [A 6a]
141. Üç 'âlem göründi eṭrâfında Beytullâh'ınıñ
Her biri bir 'âlemiñ bir semtine oldı kıyâm
142. Birisi Beytü'l-Harâm'ın üstüne merfû' olur
Bir dahı şarķında üçünci maķâmı ğarb-ı Şâm
143. Hem buyurdı ben o sâ'atde 'aceb 'atşân idim
Bir ķadeḫ pür şerbet-i beyzâ vü hem kâfûr-fâm
144. İçdim ol sâ'at hemân ṭoldı fu'âdım nûr ile
Şöyle a'lâ ṭadı aḫlâ-ter 'aselden ol müdâm
145. Şâfi'-i 'işyânımızsın merḫabâ yâ ḫazretâ
Bâ'iş-i ğufrânımızsın eş-şalâtü ve's-selâm
- Şalavât (Ü)*
146. İndi bir murġ-ı beyâz ṭâ'irân-ı ķudsîden
Şıġadı rıfķan fu'âdım râḫatım oldı tamâm

136: -Ü, -A.

137: -A; tamâm: bi't-tamâm Ü.

139 Bunca: Anda A; oldı: olan A; melekler: melâ'ik Ü, A; şağışın: şağışın M.

140 Mışr u: ķaşr-ı Ü, A.

141 'âlemiñ: 'âlemin Ü; semtine: semtinde S; oldı: oldılar A.

142 olur: -Ü; olup S, A; Bir: Biri M, A; şarķında: şarķda A; maķâmı: maķâm M.

143 pür: bir Ü.

144 İçdim ol sâ'at hemân: Şundılar içdim o dem Ü, A.

145: -M, -S, -A.

146 beyâz: beyâzî A.

[Ü 6b]

Hāza Maḥām-ı Kıyām (S)

147. Sâ'atince vaz' kıldım ol ḥabīb-i ekremi
Oldı 'âlem cism-i pāk ile münevver ve's-selām

[M 11]

148. Cümle-i kerrübiyân şaf şaf melâ'ikler didi
Eş-şalât ey mefḥar-i 'âlem Muḥammed es-selām

149. Merḥabâ ey ḥayr-ı maḥdem eş-şalâtü ve's-selām
Merḥabâ ey nür-ı a'zam eş-şalâtü ve's-selām

150. Merḥabâ yâ merḥabâ ey raḥmeten li'l-'âlemîn
Merḥabâ ḥatmü'n-nebiyyîn eş-şalâtü ve's-selām

151. Oldı teşrîfîn bu 'âlem nür ile tıldı tamâm
Merḥabâ ser-tâ-ḳadem nürü'ş-şalâtü ve's-selām

152. Ḥayr-ı maḥdem hep seniñçündür ḥabîbâ ḥazretâ
Ḥabbezâ teşrîfiñe Tañrı'dan olsun ve's-selām

[S 7a]

153. Yâ Rasûlallâh ḥabîb-i kibriyâsın merḥabâ
Ḳurretü'l-'ayn-ı cemî'u'l-enbiyâsın merḥabâ

154. Bunca şân u 'izzet ü ḳadrin refî' oldı şehâ
İrtifâ'-ı ḳadr ile a'lâdan a'lâ merḥabâ

155. Biñ şalât ile selâm olsun ḥabîbâ ḥazretâ
'Âşiyân-ı ümmetiñ şâhı ṭabîbâ merḥabâ

156. Merḥabâ bu ḳadr ile a'lâdan a'lâ merḥabâ
Ey 'azîmü'l-ḳadri 'indallâh-i a'lâ merḥabâ

157. Ya'nî ol sulṭân-ı dîvân-ı sa'âdet merḥabâ
Ya'nî ol sulṭân-ı dîvân-ı şefâ'at merḥabâ

148: -S; Cümle-i: Cümleten Ü; 148b Merḥabâ ey faḥr-ı 'âlem eş-şalâtü ve's-selām Ü, A.

149-151: -M, -S.

151 teşrîfîn: teşrîfin Ü.

152: -S, -Ü, -A.

153: -Ü, -A; Ḳurretü'l-: Ḳurret-i S.

154: -S, -Ü, -A.

155: -S, -A; ḥazretâ: merḥabâ Ü.

157a Ya'nî ol: Merḥabâ Ü, A; 157b Ya'nî ol: Merḥabâ Ü, A.

158. Merhabā ey pādīşāh-ı Yeşrib ü Baḥā-makām
Celle sübhāne'leşi esrā mine'l-beyti'l-ḥarām
159. Āmirü'l-ma'rūf-ı nāhi'l-münker-i kevn ü mekân
Şadr-ı dīvān-ı cezādır şāfi'ân-ı 'āşiyân
160. Merhabā mevle'l-mevālī merhabā yā merhabā
Merhabā a'lem biḥālī merhabā yā merhabā
161. Ḥazretā bu ḳadre ancaḳ sen sezāsın merhabā
'Ālem-i kevn içre sen ḥayrū'l-verāsın merhabā
162. Merhabā nūr-ı İlāhī feyz-i aḳdes perveri
Merhabā şems-i ḥaḳīḳī 'āleme nūr pertevi
- [A 6b]
163. Merhabā vechi *Duḫā Ve'l-leyl* saçı enveri
Merhabā mişbāḥ u mişkāt ism-i a'zam manzarı
164. Eş-şalāt ey 'ālem-i lāhūt-ı şey'en merhabā
Eş-şalāt maḥbūb-ı aḳdes zı'l-minen zāt merhabā
165. Eş-şalāt ey şāfi'-i rüz-ı cezāsın merhabā
Merhabā sensin Muḥammed nūr-ı a'zam merhabā
- [M 12]
166. Merhabā ey ḳāmı'-ı sevdā-yı bid'at ve'd-dalāl
Merhabā ey rāfi'-i şer'u'l-metīn-i zü'l-celāl
167. Eş-şalāt ey *ḳābe ḳavseyn*-i Ḥudā-yı lā-yezāl
Merhabā ey nūr-ı 'arş-ı murtażā-yı bā-kemāl
168. Merhabā ey cümleñiñ ma'şūḳı Aḫmed merhabā
Merhabā sensin 'uşāta cennet ü melce' ziyā

159: -Ü, -A.

160: -A; 160a merhabā yā merhabā: eş-şalātü ve's-selām Ü; 160b merhabā yā merhabā: eş-şalātü ve's-selām Ü.

162, 163: -Ü; 162: pertevi: perveri S, A.

163 manzarı: menheri S, A.

164: -S, -Ü, -A.

165, 166: -Ü.

166 ḳāmı'-ı: ḳālī'-i S; 166b: 167b S.

167: -M, -Ü, -A; 167b: 166b S.

168: -Ü, -A.

169. Ey ṭabīb-i cümle ervāḥ hem bu kemter ḥāk-i rā
Eyle bir luḫ u 'ināyet olmaya senden cüdā
170. Eş-şalātü ve's-selām ey ḥazret-i faḥrū'l-enām
Eş-şalātü ve's-selām ey Yeşrib ü Baḥḥā-maḫām
171. Ey ḥabībā pādişāhā eş-şalātü ve's-selām
Maḫhar-ı Ḥaḫ pīşvāsın eş-şalātü ve's-selām
172. Pertev-i nūr-ı Ḥudā'sın eş-şalātü ve's-selām
Maḫhar-ı Ḥaḫ pīşvāsın eş-şalātü ve's-selām
173. Zeyn-baḫş u zirve-i dārū'l-beḳāsın el-amān
Şāfi'-i rüz-ı cezāsın el-amān u el-amān
174. Eş-şalātü ve's-selām ey faḥr-ı 'ālem es-selām
Eş-şalātü ve's-selām ez-cümle aḫdem es-selām
175. Ḥayr-ı maḫdem zübde-i envār-ı a'zam eş-şalāt
Ḥayr-ı maḫdem ḡıḇta-i ebnā-i Ādem eş-şalāt
176. Eş-şalātü ve's-selām ey şāfi'-i 'işyānımız
Merḥabālar merḥabā ey bā'iş-i ḡufrānımız
177. Yā Rasūlallāh saña ta'zīmler Sübhān'dan
Şevket ü devletle ey sultān-ı 'ālī-şānımız
178. Eş-şalāt ey faḥr-ı 'ālem merḥabālar eş-şalāt
Eş-şalāt envār-ı a'zam eş-şalātü ve's-selām
- [S 7b, Ü 7a]

Vezn-i Dîger Beyân Şod (S)

Mef'ülü mefā'ülü mefā'ülü fe'ülün

179. Şevketle şeref-baḫş-ı cihān oldı o sultān
Toḡdı 'azametle güneş ez-maḫla'-ı iḥsān

169: -Ü; Ey: V'ey A, S; ervāḥ: 'ālem A; hem: -S.

170: -S, -A.

171-173: -S, -Ü, -A.

174: -S, -Ü; faḥr-ı 'ālem: nūr-ı a'zam A.

175-177: -S, -Ü, -A.

178: -Ü, -A.

180. Hakkâ ki olup mazhar-ı envârına Sübhân
Ol meş'ale-i dîn-i mübîn oldu fûrûzân
181. Gülşende ki güller açılıp ez-şeref-i zât
Bülbül şakıyup midhat-i pâkiyle hoş elhân
182. Devletle sa'âdetle tulû'un meh-i tâbân
Ey menhec-i şer'indir olup nâsih-i edyân

[M 13]

183. Yâ şalli 'alâ mefhar-i 'âlem şalavâtî
Yâ şalli 'alâ mebde'-i âdem şalavâtî
184. Halk olmadan ez-ketm-i 'adem günbed-i a'zam
'Arş ile dağı ferş ü zemîn olmadan ecsem
185. Levh ile kalem kürsî vü bi'l-cümle-i 'âlem
Hep cümle benî-mürsel ü peygamber-i Âdem
186. Bu cümlesi kitmân-ı 'adem cümleden aqdem
Sultân-ı rusül a'zam u ez-cümle-i a'zam
187. Ey tal'at-i pür-nûrına Hakk'dan şalavâtî
Ey hil'at-i maqbûlîne Hakk'dan şalavâtî

Şalavât (Ü)

188. Ol naşş ile *levlâke* sezâ hâş sen olduñ
Ol hil'atine lâyıq-ı ilbâs sen olduñ
189. Eflâke 'urucuñ şeb-i esrâda habîbâ
'Arş üzre sezâ lâyıq-ı iclâs sen olduñ

[S 8a]

181 pâkiyle: pâkinle M.

182 Ey: Ol A; menhec-i: minhec-i Ü.

183 Ey rahmet-i 'âlem saña hâdden şalavâtî
Ey mebde'-i âdem saña Hakk'dan şalavâtî A.

184-241: -A; 184 Halk: Hakk S; günbed-i: günbet-i M; dağı: eger S.

185 ile: ü M; cümle-i: cümle Ü.

186 cümlesi: cümle-i S; a'zam: 'âlem M, Ü.

187a Ey: Ol M; 187b Ey: Ol M.

188a olduñ: oldun S, Ü; 188b olduñ: oldun S.

189 'urucuñ: 'urucun Ü; Eflâke 'urucuñ şeb-i: Eflâk-i 'uruc eyledi M; iclâs: ihlâş M;
olduñ: oldun S.

190. Vaktâ ki Burâk ile varup Beyt-i Kudüs'den
Ey nûr-ı Hudâ lâyıķ-ı ihlâş sen olduñ
[Ü 7b]
191. Şıgmaz o serâ-perdeye hiç çün u çirâlar
Maṭlûb u eger ṭâlib olup ḥâş sen olduñ
192. Ḥaķ'dan saña şâyeste selâm şalavâtî
Ḥaķ'dan saña ey mefḥar-i 'âlem şalavâtî
- Şalavât (Ü)**
193. Bizler kim olup lâyıķ-ı şânında edâlar
Şâyeste-i ahlâķına medḥ ile şenâlar
194. Ol gülşen-i enfâsına elḥân u nevâlar
Ancak ki giçen mürsel ü gelmiş ḥulefâlar
195. Bizler kim olup ḥazretiñe böyle edâlar
Taķşîr ile güstâḥ olup yüzi қaralar
196. Her biri bu ümmetden ḥavâşân-ı Hudâlar
Meddâḥıñ olup maḥzar-ı iḥsânıñ olalar
197. Ya'nî ümemiñ giçmişi ḥâş u şuleḥâlar
Ger 'âlim ü fâzıl şürekâ vü 'ulemâlar
198. Mürşîdleriñ kâmil-i şeyḥ-i nücebâlar
Ger kuṭb u ve ger gāvş ü veliyyân-ı Hudâlar
199. Hep cümlelerin zıkr ü du'â medḥ ü şenâlar
Şân u şerefiñ lâyıķ-ı ihlâş-ı şenâlar

[M 14]

200. Ey raḥmet-i 'âlem heme şâyeste serâlar
Ḥaķ'dan şeref ü şânınıla oldu bu 'aṭâlar

190 olduñ: oldın S.

191 eger: ger M.

192 Ḥaķ'dan saña ey mefḥar-i 'âlem: Ey mefḥar-i 'âlem saña Ḥaķ'dan M, S.

193-235: -Ü; 193 şânında: şânında M;

196 ümmetden: ümmetde S; Meddâḥıñ: Meddâḥ M; iḥsânıñ olalar: iḥsânına sensin M.

197 şuleḥâlar: şuleḥâdan M; 'ulemâlar: 'ulemâdan M.

198 Mürşîdleriñ: Mürşîdlerin S; nücebâlar: nücebâdan M; Hudâlar: Hudâdan M.

199 cümlelerin zıkr ü du'â medḥ ü: cümlelerinden saña medḥîler S; şerefiñ: şerefin M.

200 serâlar: seniñçün M; 200b Allâh bilür lâyıķı sensen heme sensen M.

201. Hâk'dan saña şâyân-ı selâm u şalavâtî
Bi'l-cümle-i me'vâdır selâm u şalavâtî
202. Peygamber ü mürsellerin enfâsları-çün
Kurbıyyet-i Hâk hâşıl iden hâşları-çün
203. Muhlîşleriniñ hâliş-i ihlâşlar için
Dergâhda zû'l-'izzet olan nâslar için

Münâcât-ı bi-Hâzret-i Hâk (S)

204. Şeb-tâ-be-seher kâ'im olan dâ'îler için
Da'vâtı hâkı-çün olup ihlâşlar için
- [S 8b]

Münâcât-ı Hâzret-i Hâk Celle Celâlihü (M)

205. Şıdık ile şehâ şâdır olan medh ü şenâlar
Mağbûl ola sidde-i a'lâda du'âlar
206. Eşrâfların hürmet-i enfâsına yâ Rab
Bi'l-cümlelerin tâ'at-i ihlâşına yâ Rab
207. Sen eyleme maħrûm şefâ'at kereminden
Yâ Rab bize sen eyle 'inâyet kereminden
208. Ol hâzret-i faħrû'l-ümemiñ hürmeti olsun
Ol ravza-i Beytü'l-Harâm'ın hürmeti olsun
209. Yok bizde 'amel lâyıq-ı dergâhına yâ Rab
Sen eyle bizi fâyıq-ı dergâhına yâ Rab

201 şâyân-ı selâm u şalavâtî: şân u şalavâtî ve selâmî M; me'vâdır selâm u şalavâtî: me'vâ-yı amân yine sensin M.

202 enfâslar: enfâsîler S; hâşlar: nâsîler S.

203 nâslar: hâşlar S.

204 kâ'im olan dâ'îler için: da'vet-i Bârî'de olanın M.

205 Şıdık ile şehâ şâdır olan: Şâdır olup izhâra gelen M; ola: olup M.

206 Eşrâfların hürmet-i enfâsına: Eşrâfîlerin kağr-i şeref 'izzeti S; Bi'l-cümlelerin tâ'at-i ihlâşına: Kurb-ı şeref-i zât-ı şerîf hürmeti S.

207 kereminden: bizi yâ Rab S; 207b Sen eyleme maħrûm-ı 'inâyet bizi yâ Rab S.

208a olsun: yâ Rab S; 208b olsun: yâ Rab S.

209 dergâhına yâ Rab: dergâha İlâhî M; 209b Ol ism-i a'zamu'l-'azamıñ hürmeti olsun M.

210. Tab‘iyyet-i emmāra giriftār u zelīliz
Taķşirimize mu‘terifiz zār u zelīliz
211. ‘İsyān ile yüklenmiş [ü] deryālara batmış
Keştimizi girdāb-ı belāda ķoma yā Rab
212. Ger olmasa ihsān dağı luţf u ‘ināyet
Elţāf-ı hafıyyāt ile kıl mağv-ı haţı‘āt
213. Mazhar olavuz ‘afv ile ğufrāna İlāhī
Heyhāt ve heyhāta varılsa n’ola hālāt
214. Dergāhın olup ķullarıña ma‘raż-ı hācet
Maķrūn-ı icābet heme hācet ola yā Rab
215. Ey şāfi‘-i ‘işyāna şalāten ve selāmen
Mādāme duhūren belāĝa’l-yeǝme ķıyāmen
216. Ey şāh-ı rūsul mecma‘-ı enfās seniñçün
Mevlūd-i şerīfiñle bu ihlāş seniñçün
- [M 15]
217. Ya‘nī ‘ulemā vü şulehā hāş seniñçün
Meclisde olan cem‘iyyet-i nās seniñçün
218. Bizler dağı olsun o cemāliñle müşerref
Biz ‘ālim-i müştāķlarız hāş seniñçün
- [S 9a]
219. Mađz-ı şeref-i mevlūd müştāķ-ı cemāliñ
Ey rahmet-i ‘ālem bu şenā hāş seniñçün

210 Kaldık dağı tab‘iyyet-i emmārede yā Rab

Ķurtar bizi sen ķoyma bu emmārede yā Rab S.

211 girdāb-ı belāda ķoma yā Rab: başdan ķara ey kādī-i hācāt M.

212 dağı luţf u ‘ināyet: u ‘ināyet bize yā Rab S; 212b: 213b S; 212b Kıl mağv-ı haţı‘ātı da ihsān ile yā Rab S.

213 ‘afv ile ğufrāna İlāhī: ‘afvıña ğufrān ile yā Rab S; 213b: 212 b S; 213b Heyhāta varılsa n’ola hālāt bize yā Rab S.

214: -M.

215 Ey: Ol M.

216 Ey: Ol M; Mevlūd-i şerīfiñle bu ihlāş: Meclisde olan cem‘iyyet-i nās S.

217: -S.

218 müştāķlarız: müştāķilerüz S.

220. Olmak dileriz biz o cemâliñle şeref-yâb
Kim gâyet-i müştâklarız hâş seniñçün
221. Bi'l-cümle du'âmız budur ey kân-ı mürüvvet
Ferdâ ki olur maşşer-i dîvân-ı kıyâmet
222. Sen eyle meded el-meded ey hâzret-i Mevlâ
'Usâta o gün sensin olan şâfi'-i kübrâ
223. Ey 'Abdî-i şîr bârî bu medh ü bu şenâlar
Bî-reyb ü riyâ bunca bu güftâr u edâlar
224. Deryâ-yı şenâsında dañı kaçre şayılmaz
Hâk lâyıķını kendi bilür biz ne gedâlar
225. Sermâye-i 'ömr oldı telef giçmişe hayfâ
'Arz olsa o dergâh-ı mu'allâda ricâlar
226. Cân virmeden ol hâzret-i sulţâna varılsa
Gel arayalım yâre 'işyâna devâlar
227. Ügkürnî ve ud'ünî olup naşş-ı kerîmi
Fermân ile kıl tevbe-i ihlâş-ı du'âlar
228. Dün gice ben ol hâtif-i gaybdan işitdim
Açık didiler bâb-ı inâbetde 'aţâlar
229. Da'vâtımı red eyleme ey kân-ı mürüvvet
Aķşâ-yı murâd üzre ola 'ayn-ı şifâlar
230. Ya'nî varup ol sidde-i a'lâsına yüzler
Gözler sürülüp 'arz-ı murâdât-ı nevâlar

220: -M; müştâklarız: müştâķilerüz S.

221 du'âmız: ricâmız S; dîvân-ı kıyâmet: eşhâş seniñçün S.

222 'Usâta o gün sensin olan: Sen eyle meded el-meded ey M.

223 şîr: şîrî S; medh ü bu şenâlar: elhân u nevâlar S.

225b: 226b S.

226: -M; 226b: 225b S; 226b mısradâ vezin aksamaktadır.

228 'aţâlar: du'âlar M.

229 'ayn-ı: 'ayna M.

230 ol: -M; murâdât-ı nevâlar: murâd ola ricâlar S.

231. Sa'y üzre naşib olsa eger Yeşrib ü Baḥḥā
Görülse ṭavāf-ı ḥaremeynde şafālar
232. Sultān-ı rusūl hiç ola giryān olayım ben
Ālīn gibi şāfi'lerimiz āl-i 'abālar
233. Yā Rabb ḥabībīn şeref-i ḥürmeti olsun
Hem ḥürmeti aşḥāb-ı güzīni ḥulefālar
- [S 9b]
234. 'Afvīnla şefā'at dileriz rüz-ı kıyāmet
Mağfūr idüben cümlemizi ġarḳa-i raḥmet
235. Āmīn diyelim ḥatm ola mevlūd yā mübīn
Mürsellere teslīm 'alā cümle nebiyyīn
- [M 16]
236. Ḥatm oldı yiter olmaya meclisde girānı
Pek nāzik olur meşreb-i ebnā-yı zamānı
237. İmdi idelim ḥātme-i nüşḥa-i cānā
İḥlāş ile ed'ıyye-i ḥayr-ı dü cihānı
238. El ḳaldıralım ḥāliş ü muḥliş bu du'āya
Tā 'arşa varınca melek ü kevn ü mekānı
239. Da'vātımıza cümleler āmīn diye āmīn
Yā Rabb ḳabūl eyle bu mażmūnı beyānı
240. Da'vātı idüp 'Abdī için mücib-i ġufrān
Redd itme naşib eyle cemālīnle cinānı
241. Ol mefḥar-i mevcūda şalāten ve selāmen
Āl ile ve aşḥābına sırran ve 'alānı

231 ḥaremeynde: ḥürmetīde S.

233 aşḥāb-ı güzīni: aşḥāba giçmiş S.

234 cümlemizi ġarḳa-i raḥmet: derdimize eyle devālar S.

235b Peyġamber ü mürsellere teslīm-i du'ālar S.

237 ḥātme-i nüşḥa-i: nüşḥā-i ḥātme Ü; İḥlāş ile ed'ıyye-i: Tā kim ola sermāye-i S.

IV. Sonuç

Bu çalışma ile kaynaklarda *Abdî Mevlidi* ile ilgili karışıklardan bazıları giderilmiştir. Şairi Abdî'nin Türk edebiyatında bilinen Abdilerden biri mi yoksa onların dışında başka bir Abdî mi olduğu anlaşılammıştır. *Mevlid*'in biri matbu olmak üzere dört nüshası ile tenkitli metni oluşturulmuş ve 241 beyitlik bir eser olduğu görülmüştür. Büyük bölümünde kaside nazım şekli ile yazılan eserin sonlarında mesnevi tipi kafiyelere de yer verilmiştir. *Abdî Mevlidi*'ni farklı kılan hem iki aruz kalıbının kullanılması hem büyük bölümünün kaside nazım şekline uygun olması hem de kullanılan aruz kalıbının mevlidlerde pek tercih edilmeyen bir kalıp olmasıdır. Eserde hemen hemen vezin aksaklığının olmaması şairin aruzu kullanmadaki başarısını gösterir. Anlatımındaki ahenk ve akıcılık pek çok mevlidde karşımıza çıkabilse de dili pek çok mevlide göre ağır ve sanatlıdır. Vasıta beyitlerinin birbirine benzemesine rağmen değişmesi eserde monotonluğun önüne geçmektedir. Beyit sayısına bakıldığında kısa bir mevlid sayılmalıdır. Nüshalarının çokluğu ve nüsha farkları eserin hem beğenildiğini hem de başka nüshalarının olabileceğini düşündürmektedir. Yine nüsha farklılıklarının çokluğu bu mevlidin okunduğunu göstermekte, okunarak aktarıldığı izlenimi vermektedir.

“ABDÎ'S MAWLID”

Abstract

Although there are several prose samples that mention the birth, high caliber, important events during the life and death of The Prophet; the work which is mostly written as poetic are called mawlid. Mawlid has attracted more attention in Turkish literature when compared with the literature of other Muslim nations. Suleyman Chelebi's Vesiletü'n-Necat, a famous mawlid, has a considerable effect on this. The work of Suleyman Chelebi, with its almost impossible style, has been very effective on several mawlids. There is incomplete and partly wrong information about the subject of this article, Abdî Mevlidi, in the resources. Only four copies of this work were determined, and it consists of 241 couplets, written by using two different forms of prosody expedient with the poetic characteristics of eulogy-masnavi. It is different from many mawlids written in Turkish literature with its preferred prosody templates and its parts written with eulogy style. This article, after a short introduction about the form of mawlid, will focus on the characteristics of Abdî Mevlidi, which has never been published before, and the reviewed text of the work will be covered.

Keywords

Prophet, Abdî, mawlid, diwan literature